

HE TOTO; HE WAI.

"I werohia tona kaokao e tetahi o nga hoia ki te matia, a puta tonu mai he toto he wai." Hoa. xix. 34."

Ko te Paraire Pai i tenei tau i te 13 o nga ra o Aperira. Ko te tino ra tenei e whakamamaratia ai e te "Hahi puta noa i te ao" te matenga o te Karaiti ki runga ki te ripeka mo nga hara o te ao katoa. *Te Paraire Pai!* I pai ai ki etahi tangata he mutunga no ta ratou mahi i taua ra, a hei te Mane i muri iho kanui nga ngahau, nga reihii hoiho me era atu mahi kukume ke, roroni i nga whakaaro o te tangata kei tauri ki te mea nui atu i pa ki tenei ao — te matenga o te Tama Kotahi a te Atua. E haere ana ki te 2000 tau o te matenga o te Karaiti; i te tawhito o te korero o tona matenga ka utonga te taringa me te mea nei he korero-tara, kaore e oho te ngakau, a, apopo ka rangona he mate hou kua puta mai ki te ao, ara ko te utonga o te ngakau. Otira he mate tawhito tonu taua mate, no te wa ano i a Paora, ina hoki i mea ia mo etahi tangata o tona takiwa, "Kahore o ratou ohohonga, a tukua ana ratou e ratou ano ki te hiahia taikaha; riro pu ratou ki te mahi i nga mea poke." Epeha iv. 19. Tekia ai etahi tangata na te kaha o te rewera i hara ai ratou kaore i ratou ano ratou i tuku ki te kino.

He korero tawhito te matenga me te aroha o te Karaiti, tena ki te ngakau kua oho he korero e hou tonu ana i nga wa katoa, he korero tino whakamiharo rawa.

"Korerotia mai ki a au te korero tawhito

O nga mea ngaro o te rangi.

O Ihu me tona kororia

O Ihu me tona aroha.

Kia mara ma te korero mai ki a au

Ano ki te tamaiti iti.

No te mea e ngokore ana, e mauiri ana au,

A kua poke kaore he kai-awhina."

Ko taua korero tawhito nei ano taku ka whakamarama nei ki a ratou, ki nga kai-korero o "Te P. piwharao." Whakarongo e te hoa, kua whanganga e koe to ngakau mai ki nga korero o te whawhai, ki era atu korero hoki o te ao maori, kaati ina te paku taro hei whangai mo to taha wairua, mo to taha rangatira e whakatikia nei ki te kai e to taha ki te kiki-kiko.

He toto; he wai. E mara ana te whakautu a te Papieta na te Karaiti tonu i tuku atu tona wairua, a ihi ana i runga i te ripeka ko tona tinana anake. Tera ano tetahi whakautu kei nga takua mata; e ki ana ratou na te pouri a te Karaiti i patu, ara ko tona ma-

nawa i pakaru. He mea tenei kua kitea e nga takuta; ki te mate te tangata i runga i te kaha o te pouri, o te koa ranei ka pakaru tona manawa, a ki te werohia tona tinana ka puta mai he toto he wai. I mate tetahi kaumatua o Kariki i runga i te tino nui rawa o tona hari i te putanga o tana tama i te purei omaoma, he mea tino honore rawa hoki tera ki nga Kariki o mua. Ko te tangata i puta kaore e utua ana ki te moni, penei me nga takaro o nakanei, engari e karaunatia ana ki te rau oriwa. Nui atu te honore o te rau oriwa ki te Kariki i te moni.

Mehemea he tika te ki a te takuta na te pouri a te Karaiti i mate ai, he tino korero aroha rawa tenei, mana noa kaore e pa te ngakan o te tangata. Tirohia te *Waiaata* 69, te 20 me te 21 o nga rangiri. "Maru noa toku ngakau i te tawahinga; a pouri noa iho ahau; i titiro ahau ki tetahi hei aroha mai, a kore ake; ki nga kai-whakamarie hoki, a kihai i kitea e ahau. I homai e ratou he au hei kai maku: i tuku mate-waitanga ano i whakainumia ahau e ratou ki te winika." Ko tenei *Waiaata* he poropititanga mo nga mamaetanga me te matenga o te Mihiaia, e tautoko ana hoki i te whakaaro ana takuta ko te take i i mate ai a te Karaiti ko tona manawa i pakaru i te tino nui rawa o te pouritanga i pa ki tona wairua. Ko enei kupu "maru mea toku ngakau," ki te reo pakelā e penei ana, "*broken my heart*," ara pakaru noa te kua manawa (ngakau). Ehara hui tenei i te poropititanga mo te pakarutanga o te manawa o te Mihiaia i runga i te ripeka, a puta mai ana he toto he wai? E mohio ana tatou ki tona manaaetanga whakaraharaha i te kaari o Kēlemāne i maringi ai tona kakawa, "ano he tepe toto e turuturu iho ana ki te whenua." Kua kitea atu e ia te ripeka moni, me nga hara o te ao e rukea ana ki runga ki a ia, a oho ana tona wairua hara-kore. I a ia e ihi ana i runga i te ripeka i Kawari ano kua tauri he te mara o tona Matua i te kitenga iho i a ia kua pake i nga hara o te ao, katahi ka karanga ano ia, he nui te reo, ka mea, "Eri, Eri, rama hapikatanu? ara, E toku Atua, e toku Atua, he aha koe i whakarere ai i au?"

E te ha kua tutuki i a te Karaiti te taha ki a ia; kua oti nga mea e tika ai kua ora te tangata. Kua whakahēhena ana tetahi whakaitenga mo te ture a Ihu wa, "Ki te kahore hoki he ringihanga toto, kahore he muru ga hara." *Hipera* ix. 22. Kua oti te taha ki a ia, ko te taha ki a koe e toe ana. E manako ana ranei koe ki a te Karaiti hei kai-whakaora mou? E whakaae ana ranei o ngakau ko te ringihanga o ona toto hei take maringi mo o